

УДК 336.77.067

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

*Бормотова М.В., к.е.н., доцент,
Лесняк О.А., магістр (УкрДАЗТ)*

У статті розглянуто сутність поняття кредитного ринку та проведений аналіз основних показників функціонування кредитного ринку України в сучасних умовах.

Ключові слова: кредит, кредитний ринок, кредитування, фінансові установи, банк.

ИССЛЕДОВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ КРЕДИТНОГО РЫНКА УКРАИНЫ

*Бормотова М.В., к.э.н., доцент,
Лесняк О.А., магистр (УкрГАЖТ)*

В статье были рассмотрены особенности и перспективы развития кредитного рынка Украины. Также раскрыто понятие кредитного рынка, был проведен анализ экономической ситуации функционирования кредитного рынка Украины.

Ключевые слова: кредит, кредитный рынок, кредитование, финансовые организации, банк.

CURRENT STATUS OF CREDIT MARKET IN UKRAINE

*Bormotova M.V.
Lesnyak O.A.*

Features and prospects of credit market of Ukraine development were considered in the article. The concept of credit market is also exposed, the analysis of economic situation of functioning of credit market of Ukraine was conducted.

Keywords: credit, credit market, crediting, financial organizations, bank.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. В посткризовий період кредитування набуває все більшої актуальності, оскільки економіка України розвивається у досить складних умовах та потребує значних обсягів кредитних ресурсів для виходу хоча б на докризовий рівень. Більшість суб'єктів господарювання для розвитку та становлення власного бізнесу у посткризовий період, в основному, надіються на кредити банківських установ. У ході опитування 1200 суб'єктів господарської діяльності різних форм власності яке було проведено у першому кварталі 2013 року було виявлено, що 30% мають потребу в кредитних коштах, що на 5% більше ніж у минулому році. Кредит виступає опорою сучасної економіки, невід'ємним елементом економічного розвитку. Завдяки кредиту скорочується час задоволення господарських та особистих потреб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор з посиланнями на джерела. Розробці теоретичних засад кредитного ринку та кредитної політики присвячені праці наукових діячів як: Д. Алексеева, О. Васюренко, А. Гальчинський, Н. Івченко, Г. Карпенко [1], С. Маслова [2], Ф. Мишкін, О. Опалов [2], М. Савлук [3], І. Фішер, М.Фрідмен В. Ходаковська [4], та багато інших.

Виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. В умовах світової та внутрішньої фінансової кризи в Україні, зокрема загрозливих явищ у банківському секторі держави, об'єктивно актуалізується значення наукового аналізу організаційно-економічних основ ефективного функціонування національної кредитної системи та її ролі в подоланні економічної кризи.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених з даної проблематики, слід зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні. Це обумовлено недостатнім рівнем розробки окремих аспектів кредитної політики комерційного банку в умовах як фінансової кризи так і стабілізації грошово-кредитного ринку; дискусійними залишаються питання оптимального співвідношення кредитних інструментів та особливостей формування кредитної політики в умовах зростаючої конкуренції.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження - провести аналіз економічних показників функціонування кредитного ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Кредитний ринок є складовою ринку

інструментів позики. Необхідними умовами функціонування кредитного ринку є наявність кредиторів, що мають тимчасово вільні кошти, позичальників, які можуть вчасно і в повному обсязі виконати зобов'язання за кредитами, системи державного регулювання кредитного ринку, законодавчого і нормативного забезпечення. Надання вільних грошових коштів у позику має забезпечити кредиторю відповідний рівень доходу при задовільному ступені ризику неповернення і компенсувати втрачені можливості від інвестування коштів в інші активи.

На думку Ходаковської В.П. [4], кредитний ринок – «це механізм, за допомогою якого встановлюються взаємозв'язки між підприємствами і громадянами, що потребують грошових коштів, та організаціями і громадянами, що можуть їх надати (позичити) на певних умовах. У той же час кредитний ринок – це синтез ринків різних платіжних засобів. У країнах з розвинутою ринковою економікою кредитні угоди опосередковуються, по-перше, кредитними інститутами (комерційними банками або іншими установами), які беруть у борг і надають позички, і, по-друге, інвестиційними або аналогічними організаціями, які забезпечують випуск і рух різних боргових зобов'язань, що реалізуються на особливому ринку цінних паперів». Маслова С.О. [2] приводить таке поняття «кредитний ринок - це механізм, за допомогою якого встановлюються взаємовідносини між підприємствами і громадянами, які мають потребу в фінансових ресурсах, та

організаціями і громадянами, які можуть надати необхідні кошти на певних умовах». Таким чином, можна зробити висновок, що кредитний ринок являє собою специфічну сферу економічних відносин, де об'єктом операцій є наданий на певних умовах у позику капітал. Необхідною умовою функціонування кредитного ринку є наявність кредиторів, які мають тимчасово «вільні» грошові кошти, та позичальників, які можуть вчасно та в повному обсязі виконати зобов'язання перед кредиторами. Також важливою умовою функціонування кредитного ринку є наявність системи регулювання відносин на кредитному ринку.

Для ефективного функціонування кредитного ринку необхідна стабільна економічна ситуація в країні, наявність розвинутої інфраструктури та ефективне державне регулювання, яке б забезпечило стабільність банківської системи і захист інвесторів. Розвинений кредитний ринок, який ефективно управляється з боку держави, забезпечує оптимальний розподіл обмежених фінансових ресурсів серед галузей економіки та сприяє економічному зростанню країни. Функціонування кредитного ринку забезпечує кредитна система, до складу якої входять центральний банк, комерційні банки та інші фінансово-кредитні інститути. Кредитна система організовує рух капіталів і сприяє акумуляції та ефективному розміщенню фінансових ресурсів серед суб'єктів ринку.

Ключові показники діяльності банківської системи України наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Ключові показники діяльності банківської системи України

Показник	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.07.2012	Зміна, %	
					2011/ 2010	2012/ 2011
Кількість діючих банків	182	176	176	176	96,7	100
у т.ч. з іноземним капіталом	51	55	53	55	107,8	96,3
Регулятивний капітал млн. грн.	135 802	160 897	178 454	174 643	118,4	110,9
Питома вага простроченої заборгованості, %	9,36%	11,2%	9,61%	9,09%	119,6	85,8
Чисті активи (с урахуванням резервів), млн. грн.	880 302	942 088	1 054 280	1 104 467	107	111,9
Зобов'язання, млн. грн.	765 127	804 363	898 793	942 420	105,1	111,7
в т.ч. кошти населення, млн. грн.	210 006	270 733	306 205	337 879	128,9	113,1
Чистий фінансовий результат, млн. грн	-38 450	-13 027	-7 708	1 558	33,8	59,1
Офіційний валютний курс UAH / USD	7,985	7,9617	7,9898	7,9925	99,7	100,3

Джерело: Національний банк України [6]

За даними таблиці можна зробити наступні висновки: на протязі посткризових 2010-2012 років в банківській системі спостерігався від'ємний чистий

фінансовий результат і тільки у першому кварталі 2012 року банківська система вийшла на позитивний результат, як і в 2012 році в цілому. Позитивною є

стабільна динаміка зростання залучених в банківську систему коштів населення. Приріст коштів населення в 2011 році в порівнянні з 2010 роком склав 28,9 %, в 2012 році в порівнянні з 2011 роком – 13,1 %. Уповільнення темпів росту коштів населення є негативною тенденцією, яка повинна бути подолана. Так за підсумками діяльності банківської системи за два місяці 2013 року НБУ наголосив, що кошти населення на депозитних рахунках в порівнянні з аналогічним періодом 2012 року збільшилися на 40 %, Як відомо, саме кошти фізичних осіб повинні бути основним джерелом формування інвестиційних ресурсів самодостатньої ринкової економіки. Тому в умовах ненадання Україні кредиту МВФ зростання коштів населення на банківських депозитах є особливо важливим для формування кредитних ресурсів банківської системи України.

Загальний обсяг чистих активів банківської системи України у I півріччі поточного року збільшився на 4,8% (до 1 104,5 млрд. грн.), а обсяг власного капіталу – на 4,2% (до 162 млрд. грн.); упродовж минулого року зростання складало 12% та 13% відповідно. Приріст капіталу наразі відбувається темпами повільнішими, порівняно з 2011 роком. Збільшення активів було, передусім, пов'язано з нарощуванням обсягу вкладень у державні облігації (складають відчутну частку у портфелі цінних паперів, що перебувають у власності банків); обсяги кредитних операцій майже не збільшились, а високоліквідних активів – навіть незначно зменшились [5].

За підсумками I півріччя 2012 року юридичним особам було надано нових кредитів на 589,4 млрд. грн. Показник є на 5,2% більше ніж за аналогічний період минулого року. Обсяг нових кредитів, наданих населенню, упродовж січня-червня 2012 року був несуттєвим (44,1 млрд. грн.) і є нижчим за аналогічний показник за I півріччя минулого року (45,8 млрд. грн.). Проте суттєвого зниження обсягів кредитування населення не відбулось.

Тривалий час зберігається тенденція зменшення питомої ваги довгострокових кредитів з одночасним збільшенням питомої ваги короткострокового кредитування. Рівень негативно класифікованої заборгованості знижується, що позитивно впливає на фінансовий результат роботи банківської системи: якщо наприкінці 2011 року співвідношення витрат на формування резервів до загальних доходів банків зменшилось і складало 26%, на 1 липня поточного року показник склав вже 18%. Проте, сума операційних витрат залишається суттєвою, що пов'язано із врегулюванням проблемної заборгованості (включаючи переуступку права вимоги з певним дисконтом).

У I півріччі 2012 року, завдяки підвищеним

доходам від торговельних операцій (за винятком червня), чистий прибуток банківської системи перевищив у сукупності 1,55 млрд. грн. (при цьому слід нагадати, що 2011 рік банківська система закінчила із сукупним збитком, який становив 7,7 млрд. грн.).

Аналіз кредитних вкладень українських банків свідчить про те, що істотних змін у галузевій структурі банківських кредитів не відбулося. Як і раніше, найактивніше українські банки кредитують позичальників зі сфер оптової та роздрібною торгівлі, обробної промисловості.

З кожним роком кредитний ринок України удосконалюється. Вихід України із кризи, стабілізація економічного становища, підвищення добробуту людей неможливі без розвинутого кредитного ринку.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку.

Таким чином аналіз сучасного стану кредитного ринку України дозволяє зробити наступні висновки: позитивною є стабільна динаміка зростання залучених в банківську систему коштів населення. Як відомо, кошти населення повинні бути основним джерелом формування інвестиційних ресурсів самодостатньої ринкової економіки. Тому в умовах ненадання Україні кредиту МВФ зростання коштів населення на банківських депозитах є особливо важливим для формування кредитних ресурсів банківської системи України. Аналіз кредитних вкладень українських банків свідчить про те, що істотних змін у галузевій структурі банківських кредитів не відбулося. Як і раніше, найактивніше українські банки кредитують позичальників зі сфер оптової та роздрібною торгівлі, обробної промисловості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Карпенко Г.В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливості їх інтеграції до світової фінансової системи. / Г.В. Карпенко // Фінанси України. - 2008. - № 2. - С. 89-96.
2. Маслова С.О., Опалов О.А. Фінансовий ринок: Навч. посіб. - К.: Каравела; Львів: Новий світ-2000, 2002. - 304 с.
3. Савлук М.І. Грошово-кредитна політика Національного банку України та оцінка її ефективності // Вісник НБУ. - 2001. - № 1.
4. Ходаковська В.П. Ринок фінансових послуг: Теорія і практика. Навч. посіб. / Ходаковська В.П., Беляєв В.В. - К.: ЦУЛ, 2002 – 616с.
5. Аналітичний огляд / Олексій Капустинський ТОВ "Кредит-рейтинг", 2012
6. Офіційний сайт Національного банку України - www.bank.gov.ua

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*